

בס"ד, ט' תשרי התשפ"ו

זבחים י"ז – מקורות הפסול של טבול יום, מחוסר כפורים ומחוסר בגדים

שאלות:

1. כהן טבל מטומאת שרץ, אך עדיין לא שקעה השמש. הוא יכול לזרוק את הדם במקדש?

מקור הפסול של 'טבול יום' בעבודה

הגמרא ממשיכה בבירור המקורות לפסולים המוזכרים במשנה, ועוברת לדון ב'טבול יום' (טמא שטבל ועדיין לא העריב שמשו).

○ **רבי סימאי** דורש מהפסוק "**קְדָשִׁים יִהְיוּ לַאלֹהִים וְלֹא יִחַלְלוּ**", שנאמר בתחילת פרשת אמור ועוסק בענייני קדושת הכהנים וטומאה. הוא מסביר שאם הפסוק לא עוסק בטמא גמור (שראינו שכבר נלמד מפסוק אחר), יש להעמידו ב'טבול יום', שאם עבד – חילל.

○ **הקושיה על הלימוד:** הגמרא מקשה, למה לא נעמיד את הפסוק בפסולים אחרים המוזכרים בסמיכות בפסוק הקודם, כגון קורח קרחה או משחית פאת זקן?

○ הגמרא מתרצת שבמסכת סנהדרין למדנו ממש מהפסוק הזה גזרה שווה של המילה "**חִלּוּל**" ל"חילול" שנאמר בתרומה ("**וַיִּמְתּוּ בוּ כִּי יִחַלְלוּהוּ**"), כדי ללמוד עונש מיתה ל**טבול יום** שעבד. שכל מי שפסול מלאכול תרומה (כמו טבול יום) – עונשו מיתה אם עבד. לכן הגיוני להעמיד את הלימוד שגם הקרבן נפסל בטבול יום שעליו דיבר הפסוק לעניין הגזירה שווה.

2. עמיאל, היה זב ונטהר, אבל עדיין לא הביא את קורבנות הכפרה שלו ('מחוסר כפורים'), הקריב את קורבן הפסח. האם הקורבן כשר?

למה התורה צריכה לפרט כל אחד מהפסולים הטמאים?

רבה מקשה: למה התורה צריכה לפרט את דינם של כל אחד מהפסולים הדומים – טמא, טבול יום, ומחוסר כפורים? (רש"י מדגיש שהשאלה היא בעיקר על טבול יום ומחוסר כפורים, שאותם לכאורה היה ניתן ללמוד מטמא).

○ **הקושי ללמוד אחד מהשני:** רבה מסביר שלא ניתן ללמוד אחד מהשני באופן ישיר, כי לכל אחד מהם יש חומרה ייחודית שאין באחרים:

▪ **טמא:** חמור בכך שהוא מטמא אחרים.

▪ **טבול יום:** חמור בכך שהוא פסול בתרומה, ולכן לא ניתן ללמוד ממנו את דין מחוסר כפורים (המותר בתרומה).

▪ **מחוסר כפורים:** חמור בכך שהוא "מחוסר מעשה" (הבאת קורבן), ולכן לא ניתן ללמוד ממנו את דין טבול יום.

○ **הקושי ללמוד אחד משניים:** רבה ממשיך ומקשה, גם אם לא ניתן ללמוד מאחד, למה לא ללמד **טבול יום** מטמא ומחוסר כפורים בשיטת "במה הצד"? ולא ניתן לפרוך את הלימוד בטענה שהם "מחוסרי מעשה" (טבילה או קורבן), כי לעומת טבול יום, הטומאה של מחוסר כפורים נחשבת קלושה יותר – הוא כבר עבר את שלב הטבילה והערב שמש. לכן, הוא לא

נחשב בעצם ל"מחוסר מעשה" לעומת טבול יום. אם כך, נותרה השאלה: למה התורה פירטה את דינו של טבול יום?

○ **רבה מתרץ** את הקושיה שלו. ומסביר שההנחה שהטומאה של מחוסר כפורים קלושה יותר לא נכונה.

לשיטתו, "מחוסר כפורים מטומאת זב כזב דמי", כלומר, יש לו דין של טמא גמור כאילו לא טבל כלל, ואם יאכל קודש יהיה חייב כרת. לכן, הוא אכן "מחוסר מעשה" חמור, והפרכה על הלימוד מטמא ומחוסר כפורים תקפה. משום כך, התורה הייתה צריכה לפרט את דינו של כל אחד מהם בנפרד.

○ **האם 'מחוסר כפורים נחשב כזב', תלויה במחלוקת תנאים?**
הגמרא מנסה לתלות את שיטתו של רבה במחלוקת תנאים בין **תנא קמא ליוסף הבבלי** לגבי כשרות פרה אדומה שנשרפה על ידי מחוסר כפורים.

אבל הגמרא דוחה את הניסיון הזה, ומסבירה שהמחלוקת שם לא תלויה בשאלה הכללית, אלא בדין הספציפי של פרה אדומה. בפרשת פרה אדומה, נאמר "וְהִזָּה הַטְּהוֹר", לימוד מיוחד מכך שנאמר פעמיים 'טהור' שבא להקל ולהכשיר טבול יום. התנאים נחלקו עד כמה ההיתר המיוחד הזה מרחיק לכת – האם הוא כולל גם מחוסר כפורים של טומאת זיבה, או ששם, מכיוון שהטומאה חמורה יותר ("יוצאה מגופו"), ההיתר לא חל. וכאמור במחוסר כיפורים לעניין קרבנות, רבה סובר שהוא חמור ונחשב מחוסר מעשה.

3. אפרים כהן שכח לחגור את האבנט שלו לפני שהתחיל בעבודת המקדש. האם הקורבן שהקריב פסול בגלל הבגד החסר?

מקור הפסול של 'מחוסר בגדים' בעבודה

הגמרא עוברת לפסול הבא במשנה – כהן שעבד כשהוא מחוסר מאחד מבגדי הכהונה.

○ **המקור הראשון: רבי אבוה בשם רבי יוחנן** (בשם רבי אלעזר ברבי שמעון) לומד מהפסוק "וְחִגְרַת אֶתֶם אֲבֵנֹתַי... וְחִבַּשְׁתָּ לָהֶם מַגְבְּעוֹת וְהִיְתָה לָהֶם כְּהִנָּה לְחֻקַּת עוֹלָם". מכך שהכהונה נקשרה לבגדים, נלמד הכלל: "בזמן שבגדיהם עליהם – כהונתם עליהם. אין בגדיהם עליהם – אין כהונתם עליהם", והם נחשבים כזרים הפוסלים את העבודה.

○ **המקור השני (גזרה שווה): הגמרא שואלת**, למה צריכים את הלימוד הזה? הרי ניתן ללמוד את הדין ממקור אחר. הברייתא לומדת את פסול 'מחוסר בגדים' ו'שלא רחץ ידים ורגלים' מגזרה שווה של המילה "חקה", הכתובה בהם ובאיסור שתיית יין לכהנים: כשם ששתוי יין פוסל את העבודה, כך גם מחוסר בגדים.

הגמרא תמשיך לדון בצורך בשני המקורות האלו בדף הבא.